

utaló talajváltásokat a felületen. Összesen 255 régészeti jelenséget azonosítottunk, melyek túlnyomó többsége a késő bronzkori urnamezős kultúra időszakának településéhez, néhányuk pedig a római korhoz, feltételezhetően a már részben megismert villagazdasághoz köthető.

A *késő bronzkori* településjelenségek az egész felületen szórtan helyezkedtek el, az agyagkitermelő, illetve hulladékgyűjtők, kisebb árok szakaszok, valamint a földfelszínre épített házhelyekre, esetlegesen elkerítős falra utaló cölöphelyek alkotta egységen belül a helyszíni megfigyelések alapján egyelőre nem állapítható meg pontos rendszer. Rendkívül gazdag leletanyagukat a korszakra jellemző kerámiatöredékek alkotják, nagy számban kerültek elő mind házi, mind vadászott állatok csontjai, továbbá a mindennapi tevékenységek eszközei (feltűnően sok gúla alakú agyagnehezék, orsó gombok és karikák). Fém tárgy mindössze 1 bronz töredék volt.

A *római időszakot* egy félig földbe mélyített ház és feltételezhetően egy DNy-ÉK irányú, egyes részein erősen bolygatott kövezett útként meghatározható sáv jelezte. Elképzelhető, hogy ez az út egykor a korábban feltárt villaépületekhez vezetett. A ház közel szabályos téglalap alakú, K-Ny tájolású, két rövidebb oldalán 3-3, egymással szemben elhelyezkedő oszlophellyel. Egészen csekély mennyiségű leletanyagot találtunk (néhány jellegtelen kerámiatöredéket és állatcsontot). A felület D-i felét leginkább egy árokrendszer határozta meg, mely főleg a DNy-i részben koncentrálódott, de egyik eleme K-Ny irányban a teljes területen átfutott. Datálása az erősen vegyes összetételű anyag miatt nem egyértelmű. A feltárás bebizonyította: a Potzmann-dűlő területén eddig ismert két lelőhely összefügg, tulajdonképpen egyetlen hatalmas kiterjedésű lelőhelyet alkot.

POLGÁR PÉTER

355. Sorkifalud határa

(Vas megye) U, B, V, Ró, Á

A Szombathely–Hévíz közötti 400 kV-os távvezeték Vas megyei szakaszának építését megelőzően régészeti feltárást végeztünk a település több pontján.

Rétútra-dűlő: 2008. november 4-én a tervezett 42. oszlophely építéséhez kapcsolódóan 56 m²-t kutattunk (Hrsz.: 0160/2). A szakfelügyelet során nagyobb mennyiségű kerámiatöredék került elő, de azok régészeti jelenséghez nem kapcsolódtak. Az altalaj kb. 80 cm mélyen jelentkezett, felette vastag agyagos réteg és igen vékony humuszos réteg volt. A gépi humuszolás után megtisztított teljes felületen sem tudtunk objektumot azonosítani. A szórvány cserepek nagy része őskori (neolitikum, vaskor), néhány darab római kori (terra sigillata töredék), valamint egy kis százaléka az Árpád-kor időszakát képviseli.

Taródháza tsz-major: 2008. november 4–7. között a tervezett 44. oszlophely építéséhez kapcsolódóan 64 m²-t kutattunk (Hrsz.: 0263/1). A szakfelügyelet alatt az egyik

láb helyén két objektum feltárta került elő, tetején őskori, durva kavicsos soványítású kerámialeletekkel. A gépi humuszolás után az oszlophely két lábát érintően sötét elszíneződéseként jelentkeztek a régészeti jelenségek, nem egyértelmű körvonalakkal. Sikertelenül tisztáztunk a jelenségek széleit és kapcsolatait. Végül 3 objektumot találtunk, mindegyike őskori, a késő bronzkori halomsíros kultúra emlékei. Az egyik objektum valószínűleg temetkezés lehetett, de benne – a rengeteg és változatos formákat mutató kerámiaedény és markáns faszénréteg mellett – csak minimális mennyiségű kalcinátumot találtunk. A 3. objektumból szintén gazdag leletanyag származott, melynek jelentőségét a betöltéséből előkerült apró bronzdarabok és bronzsalakdarabok tovább erősítik.

Munkatárs: Isztin Gyula.

NAGY MARCELLA

356. Sóly, református templom

(Veszprém megye) Á

A templom 2008 őszén végzett megelőző régészeti feltárása a padlófelújítási munkákhoz kapcsolódott. A román kori műemlék templom felújítása évek óta folyik. A templommal hozható összefüggésbe az 1009-re datált írott forrásban szereplő sólyi kápolna említése.

A teljes felületű feltárás során a ma álló templomot megelőző és a felépítését követő objektumokat azonosítottunk. A templomot a leletanyag alapján a 13. századra datálhatjuk.

A templomnál korábbi kőfalmaradványt és alapárkokat találtunk a templomhajó É-i felében, míg a templomhajó D-i felében és a szentélyben egy körteget és abba ásott kisgyermeksírokat tártunk fel. A szórványos leletanyag egy része kora Árpád-kori.

A már álló templomba – egy kivételével a templomhajóba – ásott 14 sírt tártunk fel, közülük egy kettős felnőtt sír, a többi gyermek vagy fiatal korú.

Azonosítottuk az Iparművészeti Múzeumban őrzött 1724-es festett fakarzat oszlopainak eddig ismeretlen helyét és egy azt megelőző újkori fakarzat támaszhelyeit is.

Munkatársak: Kiss Róbert régésztechnikus, János Judit, Bakonyi Regina régészhallgatók, Csajka Ferenc.

RÁCZ MIKLÓS

357. Sóly, református templomtól délre

(Veszprém megye) Á, Kú, Ú

A templom közvetlen szomszédságában lévő telek hossz tengelyében jelöltük ki első kutatóárkunkat 40 m hosszán és 2 m szélességben. A kutatóárok Ny-i felében több falmaradványra bukkantunk. Egy nagyjából É–D irányú többszartatú ház bontakozott ki. A falakat szabálytalan alakú mészkőből, erősen meszes, homokkal, murvával kevert habarcsba rakták. A falak vastagsága 80–90 cm. A falrakás módja kissé elnagyolt, nem törekedtek tökéletesen egyenes falsík kialakítására. A D-i helyiségben

4–5 m²-es felületen agyaggal tapasztott járósíntet találtunk, azon sok kisebb-nagyobb égett faszéndarab feküdt, az agyagpadló több helyen rózsaszínűre égett. A padlószint alatt a falalapozás mindössze 25–30 cm volt, a ház falai szinte közvetlenül a felszínen álltak. Az épület D-i helyisége 5,1 m hosszú 4,9 m széles, nagyjából négyzet alaprajzú, az É-i helyiség 5 m hosszú 4,8 m széles. Az É-i helyiség É-i falán több helyen kisebb-nagyobb foltokban megtaláltuk a szoba belső vakolatát. Az elpusztult épület É-i falát beleépítették a templom kerítésébe. A későbbi felfalazás jól elválik a ház falától. Azt nem tudjuk, hogy a ház hány osztatú volt, mi csak két helyiséget tárhattunk fel.

Az épülethez K-ről csatlakozott egy kisebb helyiség, melynek belmérete 3,3×4,2 m. Itt a helyiség ÉNy-i sarkában átégett agyagfelületet találtunk, mely valószínűleg tűzhely nyoma. Talán ez az épületrész volt a konyha. Ennek a kiugró épületrésznek az É-i falához csatlakozott egy apszisszerűen kiugró építmény, melyet az épület többi falánál jóval mélyebbre alapoztak. Míg a ház falainak alapozási mélysége nem érte el a 30 cm-t, itt az 1 m-t is meghaladta. Ennek az apszisszerű résznek a K-i falán jóval a járósínt alatt kis ablakot alakítottak ki. Az apszisszerűen kiugró épületrész belmérete 1×0,8 m, belsejében feltűnően sok kerámiatöredéket találtunk. Az épület Ny-i fala előtt 4,8 m hosszán újabb É–D irányú falrészletre bukkantunk. Úgy vélem, ez a falrészlet nem tartozik a házhoz, annál korábbi lehet. A falrakás módja és a kötőanyag is eltérő a főépületnél alkalmazott építési módtól. Ez a falszakasz mintegy 4 m-t D-i irányba tartott, majd K-nek fordult, ahol a nagy épület Ny-i fala átvágta és már az épület belsejében sem folytatódott. A ház K-i oldalán a konyha K-i falához később hozzátoldottak egy újabb helyiséget, melynek É-i fala nem esett szelvényünkbe. A ház és a későbbi hozzátoldás jól elvált. Ezt a falat sem alapozták 40 cm-nél mélyebbre. E helyiség funkciójára semmi sem utalt.

A ház D-i falához tartozott még egy nyitott helyiség, melynek falcsontjait részben sikerült feltárni, illetve a kisedett falak nyomait tudtuk azonosítani. Ez 3,5–4 m hosszú, szélessége megegyezik a ház szélességével, vagyis 4,8 m. Funkcióra gazdasági épület lehetett, terményt, esetleg gazdasági eszközöket tartottak itt. Az épület D-i helyiségének K-i fala és a konyha(?) D-i fala által bezárt szegletben átégett agyagalapozású kemencét találtunk. Ezt a külső kemencét („nyári kemence”) féltetővel védtek az esőtől. A tetőt tartó cölöpök helyét megtaláltuk. A féltető három helyen volt alátámasztva, szabályos négyszögű teret lefedve. A ház D-i és Ny-i oldalán nagy felületen szorosan egymás mellé az agyagos talajba döngölve öklömnyi méretű, illetve annál kisebb kavicsokat bontottunk ki. Véleményem szerint egy kikövezett udvarra bukkantunk. Ezen a területen (a D-i és a Ny-i oldalon) igen sok volt az omladékból származó kő is.

A ház az előkerült leletanyag alapján a 17. században épülhetett. A ház alatt a barnás színű agyagos altalajban több Árpád-kori gödröt, cölöplyukat találtunk,

melyek nyilván az Árpád-kori Sóly emlékei. A ház maradványaitól K-re a valamikori patakmeder felé régészeti objektumok már nem kerültek elő. Biztonsággal kijelenthetjük, hogy a templom körül nincs temető, amit egyébként a természeti körülmények is indokolnak.

PINTÉR LÁSZLÓ

358. Szabadegyháza, Fehérvári-úti-felső-dűlő (Fejér megye) Á

2008 decemberében a 62. sz. főút tervezett burkolatmegerősítését megelőzően terepbejárást végeztünk az út három szakaszán, Dunaújváros, Rácalmás, Perkáta és Szabadegyháza külterületén. Összesen kb. 11 km hosszúságban bejártuk a nyomvonalszakaszok (0+000–1+800, 3+055–11+528, 17+600–18+606 km-szelvények) mindkét oldalát.

A nyomvonal legnagyobb részt régészetileg érdektelen területen, a vízfolyásoktól távol halad, csak egy helyen találtuk régészeti lelőhely nyomát.

Szabadegyháza és Perkáta külterületi határán, egy kisebb domb K-i oldalán egy kisebb Árpád-kori telep nyomait azonosítottuk. Az út mindkét oldalán kis területen szórványosan 5–6 Árpád-kori töredéket gyűjtöttünk, közte egy cserépbogrács peremtöredékét.

STIBRÁNYI MÁTÉ

359. Szabadegyháza, Halom-dűlő (Fejér megye) Á

2008 októberében terepbejárást végeztünk a 62. sz. főút és a pusztaszabolcsi vasútvonal külön szintű vasúti keresztezése nyomvonalán. A vasút és a jelenlegi 62. sz. út kereszteződésétől DK-re, egy enyhén ÉK felé lejtő domboldalon egy kb. 170×100 m kiterjedésű Árpád-kori telepnyomot azonosítottunk (Halom-dűlő). Vastaghalom-puszta mellett is található ismert lelőhely, 1964-ben kerültek elő római kori leletek, ennek pontos helye azonban nem ismert. A leletek előkerülését Horváth György szabadegyházai tanár jelentette be a székesfehérvári múzeumnak, sajnos ezt a megfigyelést nem követte szakember helyszíni látogatása, tehát nem sikerült pontosabban lokalizálni a lelőhelyet. Elhelyezkedéséről csak annyit tudunk, hogy az „a Székesfehérvár–Budapest műút Ny-i oldalán található, a Halom-puszta melletti legelőn”. A Vastaghalom-puszta és a műút közötti terület szakaszon keresztülhalad a nyomvonal, tehát itt nagy valószínűséggel keresztezi az itteni lelőhelyet. A terepbejárást során ez a terület a műút mindkét oldalán gabonavetéssel fedett volt, nem tudtuk kutatni.

STIBRÁNYI MÁTÉ

360. Szakály határa (Tolna megye) Ó

2008. április 11-én két lelőhelyen végeztem terepbejárást.